

การพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ Communicator Personality Development through Role Play Activity and Group Relation Activity

บุษยากร ตีระพุดติกุลชัย Busayagorn Teeraputtigunchai

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

อีเมลผู้แต่งหลัก : busayagorn@hotmail.com เบอร์โทร : 084-611-9123

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษานิเทศศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่องานนิเทศศาสตร์ จำนวน 14 คน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบประเมินบุคลิกภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสังเกต ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง 2 คน

ผลของการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารพบว่าค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักสื่อสารก่อนทำกิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.19$) ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักสื่อสารหลังทำกิจกรรมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ากิจกรรมทั้งสองอย่างส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพภายนอก คือ 1) ลดอาการมือสั่น เสียงสั่น 2) เกิดความกล้าถามในสิ่งที่ไม่รู้หรือไม่เข้าใจ และ 3) กระตุ้นให้เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพภายใน คือ 1) ลดความวิตกกังวลเวลาสื่อสารในที่ชุมชน 2) เกิดความมั่นใจในตนเอง และ 3) กระตุ้นการวางแผนการสื่อสารล่วงหน้า

คำสำคัญ : การพัฒนาบุคลิกภาพ, นักสื่อสาร, กิจกรรมบทบาทสมมุติ, กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

Abstract

A research entitled “Communicator Personality Development through Role Play Activity and Group Relation Activity” is a mixed methods methodology research. The purposes of this research are 1) to study the results of communicator personality development through role play activity and group relation activity and 2) to study the opinion of the sample group on the teaching by role play activity and group work activity. The sample group consisted of 14 Communication Arts students, Phetchabun Rajabhat University, who enrolled in a Personality Development course. The researcher collected quantitative data by using a communicator personality assessment form. The quantitative results were analyzed in terms of means and standard deviations. The researcher collected qualitative data during implementing the activities by using observation form and after implementing the activities by using a questionnaire and an in-depth interview.

The research results showed the mean opinion on attributes of a communicator personality of the sample group before joining the activities equaled 3.19 ($\bar{x} = 3.19$) while the mean opinion on attributes of a communicator after joining the activities equaled 3.62 ($\bar{x} = 3.62$). When analyzing the qualitative data, it was found that the two activities positively related to external personality changes, which were 1) reducing nervous symptoms when communicating in public 2) encouraging asking things unknown or not understood and 3) promoting various information exposure. The activities also positively affected internal personality changes, which were 1) relieving panic when communicating in public 2) increasing self-confidence and 3) urging communication planning.

Keyword : personality development, communicator, role play activity, group relation activity

บทนำ

การเกิดขึ้นของระบบโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทยที่กำลังเข้ามาแทนที่ระบบอนาล็อกเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพลวัตของอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน แต่ในขณะเดียวกัน การทำงานในวงการสื่อสารมวลชนก็มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น เนื่องจากมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศเข้าสู่ตลาดแรงงานตลอดเวลา ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมสื่อจะมีตำแหน่งงานใหม่ๆ เกิดขึ้นเรื่อยๆ แต่ตำแหน่งงานเหล่านั้นก็ต้องการผู้ที่มีความพร้อมสูงในการประกอบวิชาชีพและตอบสนองต่อองค์กรได้ทันที ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่ผู้สอนในสาขานิเทศศาสตร์จะต้องหาวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งด้านบุคลิกภาพและศักยภาพในการทำงาน

บุคลิกภาพนักสื่อสารประกอบด้วยบุคลิกภาพของผู้พูดหรือผู้นำเสนองานที่ดี มีความกล้าแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ และบุคลิกภาพของผู้ฟังที่ดีอันประกอบไปด้วยการรับฟังอย่างตั้งใจ สามารถสรุปสาระสำคัญของสิ่งที่ฟัง และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่ฟังได้อย่างเหมาะสม ทั้งสองประการนี้เป็นหัวใจสำคัญของนักนิเทศศาสตร์มืออาชีพทุกแขนง

จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนรายวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่องานนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านบุคลิกภาพนักสื่อสาร อาทิ ขาดความกล้าแสดงออก ไม่สามารถตอบคำถามสำคัญในการนำเสนออย่างเด่นชัด ขาดทักษะการสรุปประเด็นและการแสดงความคิดเห็นหรือการซักถาม ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาเองระหว่างการเรียน ตลอดไปจนถึงเมื่อออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และเมื่อสำเร็จการศึกษาและก้าวเข้าสู่โลกการทำงานที่มีการแข่งขันสูง หากปัญหาด้านบุคลิกภาพนักสื่อสารข้างต้นไม่ได้รับการแก้ไขก็จะทำให้โอกาสที่จะก้าวหน้าในวิชาชีพลดน้อยลงไปมาก

การแสดงบทบาทสมมุติคือการให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อทดลองและตรวจสอบว่าตนควรแสดงออกอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนกับบุคคลอื่นในสังคม รู้จักประเมินตนเอง และสรุปความคิดรวบยอดได้ดีขึ้น (Taylor and Yawkey, 1985 อ้างถึงใน สมร ปาโท, 2545)

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หมายถึงเทคนิค สื่อ เครื่องมือ วิธีการ หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับและพัฒนาตนเองเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (วันเพ็ญ สุมนาพันธ์, 2545)

จะเห็นได้ว่าทั้งสองกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารได้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงออก การนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังและการโต้แย้งบนฐานของหลักการและเหตุผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมทั้งสองมาใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารของนักศึกษานิเทศศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในชั้นเรียนรายวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่องานนิเทศศาสตร์ องค์ความรู้จากการวิจัยจะให้ได้แนวทางการ

พัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารให้กับนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักศึกษากลุ่มอื่นๆ ได้ในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. **แนวคิดเรื่องกิจกรรมบทบาทสมมติ** กิจกรรมบทบาทสมมติหมายถึงการสวมบทบาทเป็นผู้อื่นให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยครูผู้สอน มุ่งให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่ครูออกแบบจัดวางขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้แสดงได้ใช้ทักษะวิธีคิดในการโต้ตอบในสถานการณ์ดังกล่าวด้วยตนเอง (สุธาทิพย์ แสนเดช, 2542: 18)

แนวคิดทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมบทบาทสมมติคือทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งนี้การเรียนรู้ทางสังคมเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต การเลียนแบบ และการเอาแบบอย่าง ประเด็นที่สำคัญของการเรียนรู้คือกระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นหรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นโดยมีการใช้กฎเกณฑ์การตัดสินใจที่ มาจากการเลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการแสดงออก และกระบวนการจูงใจ (Bandura, 1977 อ้างถึงใน ดวงสมร จันทับ, 2550: 32-33)

2. **แนวคิดเรื่องกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์** กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการนำสมาชิกของกลุ่มไปสู่กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่างๆ ของตนเองและของกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อาจเป็นไปได้ทั้งเทคนิค สื่อ เครื่องมือ กิจกรรม หรือวิธีการ ที่จัดทำขึ้น เพื่อให้สมาชิกได้ทำกิจกรรมด้วยกัน ส่งผลให้สมาชิกเกิดความคุ้นเคย กล้าเปิดเผยตนเอง เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยกันแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์เฉพาะหน้าให้ลุล่วงไปได้ นำไปสู่การพัฒนาของตัวบุคคลและกลุ่ม (วันเพ็ญ สุมนาพันธุ์, 2545: 7)

3. แนวคิดด้านการสื่อสาร

แนวคิดด้านการสื่อสารมีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสาร 3 ประเภท ได้แก่ 1) การสื่อสารภายในตนเอง 2) การสื่อสารระหว่างบุคคล และ 3) การสื่อสารแบบกลุ่ม โดยแต่ละประเภทมีประเด็นสำคัญดังนี้

3.1 การสื่อสารภายในตนเอง

การสื่อสารภายในตนเองคือการสื่อสารที่บุคคลสื่อสารกับตนเอง โดยทำบทบาททั้งการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร การสื่อสารภายในตนเองเป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจและการรับรู้ความหมายของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การสื่อสารภายในตนเองนั้นเกิดขึ้นก่อน และเกิดขึ้นระหว่างการสื่อสารประเภทอื่น อย่างไรก็ตาม การสื่อสารภายในตนเอง ไม่ได้หมายความถึงการพูดกับตนเองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง การแก้ไขความขัดแย้งภายในบุคคล การวางแผนอนาคต การประเมินตนเอง และการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่น เป็นต้น การสื่อสารภายในตนเองมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก เนื่องจากสิ่งที่เราคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และความเป็นตัวเรา รวมถึงความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเรากับบุคคลอื่น ย่อมมีผลต่อการก่อรูปบุคลิกภาพของบุคคลหนึ่งๆ (Pearson & Nelson, 1997: 12-13)

3.2 การสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการของผู้ ส่งสารไปยังผู้รับสาร และส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองตามมา การสื่อสารระหว่างบุคคลต้องสามารถแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง และเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้ส่งสารเป็นผู้รับสารตลอดเวลา ทั้งนี้ การสื่อสารระหว่างบุคคลจะต้องมีผลบางอย่างเกิดขึ้นจากการสื่อสาร เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างบุคคลที่ไม่ได้มุ่งเฉพาะเนื้อหาที่สื่อสาร แต่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นในรูปของ การเพิกเฉย ปฏิเสธ หรือตอบรับข่าวสาร (ปองปรารณ สุนทรเกสัช, 2553: 114-116)

ปัจจัยจำเป็นและพอเพียงในการพัฒนาความสัมพันธ์ในการสื่อสารระหว่างบุคคล มี 3 ประการ ได้แก่ 1) **ความสอดคล้องกันระหว่างความรู้สึกภายในกับการกระทำภายนอก** ทั้งนี้บุคคลที่มีความสอดคล้องดังกล่าวจะมีลักษณะจริงใจ เปิดเผย และโปร่งใส ซึ่งในการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น การแสดงออกถึงความเป็นตนเองมีความจำเป็นในความสัมพันธ์ระยะยาว 2) **ความเอาใจใส่เชิงบวกที่ไม่มีเงื่อนไข** เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความไว้วางใจและนำไปสู่การเปิดเผยตนเองของคู่สื่อสาร อีกทั้งยังเชื่อด้วยว่าปัจจัยนี้จะนำไปสู่การเข้าถึงศักยภาพสูงสุดที่แท้จริงของแต่ละบุคคลได้ และ 3) **ความเข้าใจบนพื้นฐานความเห็นอกเห็นใจ** ข้อนี้เป็นปัจจัย ที่สำคัญในการเข้าไปสู่โลกของบุคคลอื่น การรับฟังอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการรับฟังอย่างตั้งใจทั้งความคิด ความรู้สึก น้ำเสียง และความหมายที่คู่สื่อสารต้องการสื่อโดยไม่ด่วนประเมินตัดสินหรือสรรเสริญเยินยอไปก่อนล่วงหน้า (Roger, 1961 cited in Griffin, 1991:168-172)

3.3 การสื่อสารแบบกลุ่ม

การศึกษาการสื่อสารแบบกลุ่มควรให้ความสำคัญกับกลุ่มทำงาน (work group) โดยมีการให้นิยามของ “กลุ่ม” (group) ว่าหมายถึงกลุ่มทำงานที่ประกอบด้วยบุคคลสามคนหรือมากกว่า

นั้น ซึ่งมารวมตัวกันโดยมีเป้าหมายบางอย่างร่วมกัน มีปฏิกริยาร่วมกัน มีผลต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กลุ่มต้องไม่ใช่การรวมตัวกันของคนในสถานที่เดียวกันโดยปราศจากเป้าหมายร่วม แต่ต้องเป็นการรวมตัวของปัจเจกบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกัน (Verderber & Verderber, 2002: 238) นอกจากนี้ กลุ่มจะต้องมีลักษณะคงอยู่นานพอที่จะบรรลุเป้าหมายอย่างหนึ่ง มีเป้าหมายร่วมกัน มีพัฒนาการโครงสร้างของกลุ่ม และเป็นการรวมตัวกันของปัจเจกบุคคลแบบเห็นหน้ากันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (ปองปรารณีย์ สุนทรเกาส์, 2553: 141-142)

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็น นักศึกษานิเทศศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่องานนิเทศศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2/2557 จำนวน 14 คน เป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 8 คน

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบประเมินบุคลิกภาพนักร้องแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพนักร้อง จำนวน 46 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับบุคลิกภาพนักร้องทั้งบุคลิกภาพภายนอกและภายใน และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นบวก	ข้อความที่เป็นลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
เฉยๆ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง มีคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักร้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง มีคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักร้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง มีคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักร้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง มีคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักร้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง มีคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักร้องในระดับน้อยที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพรวมทั้งสิ้น 5 ชิ้น ได้แก่

- แบบสังเกต เป็นเครื่องมือของผู้วิจัยในการสังเกตการณ์การทำกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน

- แบบสอบถามความคิดเห็น เป็นเครื่องมือใช้สอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 คน หลังการทำกิจกรรมบทบาทสมมุติเสร็จสิ้นลง มีข้อคำถามเพื่อให้แสดงความคิดเห็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สิ่ง que ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมบทบาทสมมุติ 2) สิ่ง que ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และ 3) ความเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพนักสื่อสารของผู้เรียนภายหลังการทำกิจกรรมทั้งสอง

- ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นชุดคำถาม ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 คน เพื่อสอบถามเจาะลึกต่อเนื่องจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็น เป็นชุดคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured) ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อต่อไปนี 1) การทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนอย่างไร 2) อะไรคือปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 3) การทำกิจกรรมบทบาทสมมุติมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนอย่างไร 4) อะไรคือปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการทำกิจกรรมบทบาทสมมุติ

- กล้องถ่ายภาพนิ่ง เพื่อใช้บันทึกภาพเหตุการณ์ รวมถึงบรรยากาศต่างๆ ของการทำกิจกรรม

- กล้องถ่ายวิดีโอทัศน์ เพื่อใช้บันทึกภาพเหตุการณ์ รวมถึงบรรยากาศของการทำกิจกรรม

3. ขั้นตอนการวิจัย ขั้นตอนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยการค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นวิจัยรวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ออกแบบการวิจัยและออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสาร ออกแบบประเมินบุคลิกภาพนักสื่อสาร นำแบบประเมินบุคลิกภาพขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คนทำการตรวจสอบความตรง ความถูกต้องเหมาะสมของเครื่องมือ จากนั้นจึงนำแบบประเมินบุคลิกภาพที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ขั้นดำเนินงาน อธิบายวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และกิจกรรมบทบาทสมมุติให้ผู้เรียนได้ทราบ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ซักถาม ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานวิจัย โดยให้ผู้เรียนทำแบบประเมินบุคลิกภาพนักสื่อสารก่อนเริ่มกิจกรรม แบ่งกลุ่มและทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตลอดภาคการศึกษา ในช่วงท้ายภาคเรียน สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางแผนและทำกิจกรรมบทบาทสมมุติในวิชาชีวพันธุศาสตร์ อาทิ ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ ผู้ประกาศข่าว ผู้กำกับรายการ และผู้ประสานงานรายการ หลังดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้น ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินบุคลิกภาพ

นักสื่อสารหลังร่วมกิจกรรม และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตามแผนการวิจัยที่กำหนด ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

3.3 ชั้นสรุปและเผยแพร่ เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เผยแพร่ข้อค้นพบจากการวิจัยในรูปแบบของบทความวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินบุคลิกภาพ นักสื่อสาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยอาศัยวิธีการตีความและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 การวิเคราะห์สรุปรวม เป็นการนำผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อสังเคราะห์องค์รวมและตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลของการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสาร และ 2) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผลของการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสาร

จากการนำผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการประเมินบุคลิกภาพนักสื่อสารของตนเองมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการประเมินบุคลิกภาพ
นักสื่อสารของตนเองระหว่างการทำกิจกรรม

ประเด็น บุคลิกภาพนักสื่อสาร	ก่อนการทำกิจกรรม			หลังการทำกิจกรรม		
	ส่วน ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความ คิดเห็น	ส่วน ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความ คิดเห็น
1. ฉันเป็นคนที่เหมาะกับกาลเทศะ	3.36	.74	มาก	4.00	.68	มาก
2. ฉันเป็นคนร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส และเป็นมิตร	4.07	.73	มาก	4.36	.74	มาก
3. ฉันพูดคุยกับคนแปลกหน้าได้ โดยไม่แสดงอาการตื่นเต้น จนคู่ สนทนาารู้สึก	3.14	.66	ปานกลาง	3.86	.66	มาก
4. ฉันมักสอบถามผู้อื่นเวลาที่ไม่ รู้หรือไม่เข้าใจ	3.21	.89	ปานกลาง	4.21	.43	มาก
5. ฉันสามารถนำเสนอความ คิดเห็นของฉันได้อย่างชัดเจน	3.07	.62	ปานกลาง	3.50	.76	มาก
6. เวลาที่ฉันรู้ว่าคู่สนทนาจะพูด อะไร ฉันมักจะช่วยพูดเสริมหรือ พูดแทนเสมอ	2.86	1.03	ปานกลาง	2.86	1.03	ปานกลาง
7. ฉันสามารถฟังคู่สนทนาแสดง ความคิดเห็นที่แตกต่างจากฉันได้ โดยไม่ขัดจังหวะ	3.64	.84	มาก	3.86	.66	มาก
8. ฉันพยายามจะเปลี่ยนหัวข้อ สนทนาเมื่อคู่สนทนาพูดในสิ่งที่ ฉันไม่สนใจ	3.21	.97	ปานกลาง	3.43	.85	ปานกลาง
9. เมื่อฉันมีประเด็นที่ต้องการ นำเสนอ ฉันมักจะแทรกกลาง การสนทนาของผู้อื่น	3.21	.70	ปานกลาง	3.50	.76	มาก
10. ฉันมักไม่แสดงความคิดเห็น ที่แตกต่างไปจากคนอื่น	2.86	.36	ปานกลาง	2.93	.73	ปานกลาง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น บุคลิกภาพนักสื่อสาร	ส่วน			ส่วน		
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ
	มาตรฐาน	มาตรฐาน	ความเห็น	มาตรฐาน	มาตรฐาน	ความเห็น
	ก่อนการทำกิจกรรม			หลังการทำกิจกรรม		
11. ฉันมักจะต้องพูดทวนสองรอบเสมอเพราะคนไม่เข้าใจสิ่งที่ฉันพูดในครั้งแรก	2.71	.73	ปานกลาง	3.07	.73	ปานกลาง
12. ฉันสามารถจับประเด็นสำคัญในสิ่งที่ฉันฟังได้ทันทีในครั้งแรกที่ฟัง	2.86	.77	ปานกลาง	3.50	.85	มาก
13. ฉันเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ อาทิ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ เป็นประจำทุกวัน	3.86	.95	มาก	4.21	.58	มาก
14. ฉันเปิดรับข้อมูลข่าวสารในประเด็นที่หลากหลาย	2.93	.83	ปานกลาง	3.86	.77	มาก
15. ฉันมีการใช้ภาษาท่าทางประกอบในการสื่อสาร	2.64	.93	ปานกลาง	3.21	.89	ปานกลาง
16. ฉันมักมีอาการมือสั่น เสียงสั่น เวลาที่ต้องพูดต่อหน้าคนจำนวนมาก	1.93	.73	น้อย	3.00	.88	ปานกลาง
17. คนบอกว่าฉันพูดเบาเกินไป	3.00	1.04	ปานกลาง	3.29	.99	ปานกลาง
18. การนำเสนอหน้าชั้นเรียนไม่ใช่เรื่องยากจนเกินไป	3.43	1.09	ปานกลาง	4.07	.83	มาก
19. ฉันมักเขียนภาษาไทยผิดพลาดเป็นประจำ	2.43	.76	น้อย	2.86	1.03	ปานกลาง
20. ฉันสามารถสรุปประเด็นสำคัญในเรื่องที่อ่านหรือฟังได้อย่างครบถ้วน	2.64	.74	ปานกลาง	3.07	.62	ปานกลาง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น บุคลิกภาพนักสื่อสาร	ส่วน			ส่วน		
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ
	มาตรฐาน			มาตรฐาน		
	ก่อนการทำกิจกรรม			หลังการทำกิจกรรม		
21. ฉันสามารถโต้แย้งกับคนที่ คิดต่างจากฉันได้โดยไม่โกรธกัน ในภายหลัง	3.00	.78	ปานกลาง	3.57	.85	มาก
22. ฉันตรวจสอบความถูกต้อง ของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับก่อน เผยแพร่ต่อเสมอ	3.29	.99	ปานกลาง	3.43	.65	ปานกลาง
23. ฉันมักบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ ได้พบเห็นอย่างเป็นระบบ	2.86	.77	ปานกลาง	3.71	.73	มาก
24. ฉันมักบอกเล่า อธิบาย และ แบ่งปันในข้อมูลที่ฉันรู้หรือเข้าใจ ให้ผู้อื่นได้ทราบด้วย	3.14	.86	ปานกลาง	3.57	.76	มาก
25. ฉันสามารถใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการ สื่อสาร อาทิ สมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต ได้อย่างคล่องแคล่ว	4.14	.66	มาก	4.07	.62	มาก
26. ฉันเปิดใจกว้างในการรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น	4.00	.55	มาก	4.36	.50	มาก
27. ฉันไม่มีความวิตกกังวลอย่าง รุนแรงเวลาที่ต้องพูดหรือแสดง ในที่ชุมชน	3.00	1.04	ปานกลาง	3.79	.80	มาก
28. ฉันมั่นใจในตนเอง	2.79	.97	ปานกลาง	3.57	.94	มาก
29. การเป็นคนทันสมัย รู้ข้อมูล ข่าวสาร และ รู้ทันทุกความ เคลื่อนไหวเป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับฉัน	3.79	.70	มาก	4.07	.83	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น บุคลิกภาพนักสื่อสาร	ส่วน			ส่วน		
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ
	มาตรฐาน			มาตรฐาน		
	ก่อนการทำกิจกรรม			หลังการทำกิจกรรม		
30. ฉันมักรู้สึกไม่สบายใจ ถ้า ไม่ได้เป็นผู้นำการสนทนาในวง สนทนา	3.50	.76	มาก	3.36	.74	ปานกลาง
31. ฉันคิดว่าฉันเป็นคนที่ มีข้อบกพร่องหลายอย่าง	2.36	1.01	น้อย	3.36	.93	ปานกลาง
32. การอยู่ในสถานการณ์ที่มี อารมณ์ความรู้สึกมาเกี่ยวข้อง มากๆ ทำให้ฉันอึดอัดใจ	2.36	.74	น้อย	2.57	.65	ปานกลาง
33. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไม่ใช่เรื่องยากสำหรับฉัน	3.14	1.03	ปานกลาง	3.64	.84	มาก
34. เป็นเรื่องยากที่จะแสดง ความรู้สึกของฉันให้ผู้อื่นได้รับรู้	2.50	1.09	ปานกลาง	3.00	.78	ปานกลาง
35. ฉันคิดว่ามีคนน้อยมากที่ ปรารถนาดีต่อฉันอย่างจริงจัง	2.50	1.02	ปานกลาง	3.07	1.07	ปานกลาง
37. การได้พบปะ พูดคุย กับคน ใหม่ๆ ทำให้ชีวิตมีสีสัน	3.79	.80	มาก	4.21	.70	มาก
38. ฉันเห็นว่าความยากลำบาก หรือความไม่สะดวกในเวลาเดิน ทางไกลเป็นเรื่องธรรมดา	3.93	.73	มาก	4.14	.66	มาก
39. ฉันมักมีข้อสงสัยต่อสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็นเสมอ	3.57	.76	มาก	3.93	.73	มาก
40. ฉันคิดว่า “การอ่าน” เป็น เรื่องสำคัญสำหรับชีวิตของฉัน	3.71	.73	มาก	4.21	.70	มาก
41. ทุกครั้งที่สื่อสารเรื่องสำคัญ ฉันมักคิดหรือวางแผนล่วงหน้า ว่าจะสื่อสารอย่างไร	3.00	1.11	ปานกลาง	3.64	.84	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น บุคลิกภาพนักสื่อสาร	ส่วน			ส่วน		
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน	ระดับ
	มาตรฐาน			มาตรฐาน		
	ก่อนการทำกิจกรรม			หลังการทำกิจกรรม		
42. ในการกล่าวถึงบุคคลที่สาม ฉันคิดว่าเราจำเป็นต้อง ตรวจสอบความถูกต้องของ ข้อมูลก่อนพาดพิงถึงบุคคลนั้น	4.14	.77	มาก	4.29	.61	มาก
43. การตรวจสอบข่าวลือเป็น สิ่งจำเป็นที่ต้องทำทุกครั้งก่อน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	4.00	.96	มาก	4.29	.61	มาก
44. ฉันคิดว่าการคัดลอกข้อมูล ของผู้อื่นมาเผยแพร่หรือสื่อสาร ต่อโดยไม่อ้างอิงไม่ใช่เรื่อง เสียหายร้ายแรงอะไร	4.07	.73	มาก	4.07	.92	มาก
45. ฉันมักซ่อนความรู้สึกของ ตนเอง เพราะไม่ต้องการให้เป็น จุดอ่อนที่ผู้อื่นใช้โจมตีฉัน	2.36	.84	น้อย	2.50	.76	ปานกลาง
46. ฉันคิดว่าฉันมีบทบาทสำคัญ ในการสื่อสารเพื่อให้ชุมชน หรือสังคมดีขึ้น	3.21	.70	ปานกลาง	3.79	.70	มาก
รวม	3.19	.34	ปานกลาง	3.62	.26	มาก

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปผลของการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารของนักศึกษาได้ว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นที่ตนมีคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักสื่อสารก่อนการทำกิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.19) และเห็นว่าตนมีคุณลักษณะบุคลิกภาพนักสื่อสารหลังการทำกิจกรรมบทบาทสมมุติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62)

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สามารถสรุปความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ได้ดังนี้

2.1 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างระบุว่าได้เรียนรู้การทำงานของนักวิชาชีพจากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกห้องเรียน ได้ฝึกประสบการณ์จากการทดลองปฏิบัติจริงในวิชาชีพที่ สนสนใจ ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการกำหนดสถานการณ์และกิจกรรมที่ใช้แสดง ได้ฝึกความกล้าแสดงออก ต่อหน้าคนหมู่มาก ได้ฝึกแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นว่าองค์ความรู้ในสายงานด้านนิเทศศาสตร์แต่ละด้านสัมพันธ์กันอย่างไร สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้อย่างไร ได้เรียนรู้เรื่องการวางตัวให้เหมาะสม

2.2 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างระบุว่าได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการให้เกียรติและการหาข้อสรุปร่วมกัน ได้เรียนรู้เรื่องทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนงาน และการซักซ้อมก่อนลงมือทำงาน ได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมอารมณ์ในกรณีที่มีความขัดแย้งภายในกลุ่ม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสามัคคี รู้แนวทางในการสร้างความร่วมมือจากเพื่อนๆ ในการทำงานเป็นทีม

2.3 ความเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพของผู้เรียนภายหลังการทำกิจกรรม ผู้เรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมส่วนบุคคลส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม มีความมั่นใจในตนเอง และมีความกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้น ความประหม่าตื่นเต้นลดน้อยลง อารมณ์อ่อนเสียงสั่นลดลง รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รู้จักการวางแผนการสื่อสารก่อนทำกิจกรรม มีความสนใจใฝ่รู้เพิ่มขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ที่ตนสนใจ กล้าถามในสิ่งที่ไม่รู้มากขึ้น มีความเข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลให้คนแต่ละคนมีความแตกต่างกันมากขึ้น มีการแต่งหน้าและแต่งกายที่เหมาะสมตามสถานการณ์การนำเสนองาน และมีท่าทางการยืนที่เหมาะสมและใช้ภาษาท่าทางประกอบการสื่อสารมากขึ้น

2.4 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผู้เรียนพบปัญหาด้านความคิดเห็นและความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาด้วยการสื่อสารสร้างความเข้าใจ และใช้หลักการเสียงข้างมาก

2.5 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ เวลาสำหรับการเตรียมการและการฝึกซ้อมมีจำกัด เนื่องจากผู้เรียนมีงานจากรายวิชาต่างๆ ที่ต้องส่งในเวลาใกล้เคียงกัน มีปัญหาเรื่องความกังวลและความตื่นเต้น

อภิปรายผล

1. **สรุปผลการวิจัย** ผลการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารพบว่าค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างก่อนทำกิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.19$) และค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคลิกภาพนักสื่อสารหลังทำกิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$)

สรุปความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนโดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ได้ว่า กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายในบางด้านในทางบวก

2. **การอภิปรายผลการวิจัย** มีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย 3 ประเด็น ประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพนักสื่อสารของผู้เรียนได้จริง แม้ไม่สามารถช่วยพัฒนาบุคลิกภาพในทุกประเด็นย่อยได้ครบทุกประเด็น แต่กิจกรรมดังกล่าวมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายในบางประเด็น ดังนี้

กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถส่งผลกระทบต่อพัฒนาบุคลิกภาพภายนอกได้ในประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ช่วยลดอาการมือสั่น เสียงสั่น และลูกลี้ลูกกลนเวลาสื่อสารกับคนจำนวนมาก 2) ทำให้เกิดความกล้าที่จะถามผู้อื่นในสิ่งที่ไม่รู้หรือไม่เข้าใจ และ 3) กระตุ้นการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น เหตุที่กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาบุคลิกภาพภายนอกในประเด็นดังกล่าวได้ก็เพราะกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นการเปิดพื้นที่ให้บุคคลได้สวมบทบาทของวิชาชีพต่างๆ ได้กระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เพื่อแสดงบทบาทในวิชาชีพเหล่านั้นให้ใกล้เคียงกับข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า การดูตัวอย่าง และเลียนแบบจากบุคคลที่เป็นต้นแบบ และเมื่อต้องนำเสนอต่อหน้าผู้อื่นบ่อยครั้ง ความถี่ที่ได้นำเสนอก็ทำให้เกิดความเคยชินและลดความตื่นเต้นได้มากที่สุด ส่วนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ก็ทำให้บุคคลในฐานะสมาชิกของกลุ่มต้องร่วมมือกันทำงานและแก้ไขปัญหา ต้องมีการสอบถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ อยู่ตลอดระยะเวลาที่ทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม จึงเกิดกระบวนการเรียนรู้ว่าจะต้องสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจให้เข้าใจ เพื่อจะสามารถปฏิบัติภารกิจได้ลุล่วงนั่นเอง

กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาบุคลิกภาพภายในได้ในประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ช่วยลดความวิตกกังวลอย่างรุนแรงเวลาพูดหรือแสดงในที่ชุมชน 2) ช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเอง และ 3) ทำให้คิดหรือวางแผนการสื่อสารล่วงหน้าในการสื่อสารเรื่องที่สำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่ากิจกรรมทั้งสองอย่างช่วยลดความวิตกกังวลและเพิ่มความมั่นใจให้กับนักศึกษาเนื่องจาก กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่สร้างพื้นที่การสื่อสารให้นักศึกษา

ได้สวมบทบาทแสดงในสิ่งที่ไม่เคยทำในชีวิตจริง เปรียบเสมือนนักแสดงที่ได้ขึ้นเวที การสวมบทบาทเป็นนักวิชาชีพต่างๆ ทำให้ได้ฝึกฝนเทคนิคการแสดงและการนำเสนอ เมื่อได้กระทำหลายครั้งก็ทำให้เกิดความคุ้นเคย ทำให้ลดความกังวลใจและช่วยเพิ่มความมั่นใจให้มากขึ้น ส่วนกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้นมีส่วนช่วยกระตุ้นการวางแผนการสื่อสารล่วงหน้า เพราะการทำงานเป็นกลุ่มทำให้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมถึงมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เป็นการสร้างข้อกำหนดให้สมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและการวางแผนการสื่อสารล่วงหน้าก่อนการทำกิจกรรมจริง

ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977 อ้างถึงใน ดวงสมร จันทับ, 2550: 32-33) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้ทางสังคมเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต การเลียนแบบและการเอาแบบอย่าง กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ปัจเจกแต่ละคนได้เรียนรู้จากเพื่อนสมาชิกภายในกลุ่มและผู้สอน รวมถึงการเรียนรู้จากสื่อต่างๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้าประกอบการทำกิจกรรม จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพได้ในบางประเด็นดังที่ได้ระบุไป ผลของการวิจัยในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของนักวิจัยหลายคน อาทิ งานวิจัยของพีรธัญญ์ พิชิตรุจโชติ (2553) เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออก โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนระดับชั้น ปวช. ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ พบว่านักเรียนมีผลการพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอยู่ในระดับที่ได้อย่างต่อเนื่อง และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ สุมนาพันธุ์ (2545) เรื่องผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งก็สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเรื่องความมั่นใจในตนเองของผู้เรียนหลังทำกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนทำกิจกรรม

2.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่ากิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติเชิงบวกทั้งต่อตนเอง (การเพิ่มความมั่นใจในตนเอง) และต่อผู้อื่น (ความเชื่อมั่นว่าผู้อื่นมีความปรารถนาดีต่อตนเอง) และเมื่อนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการสื่อสารภายในตนเองที่เพียร์สัน และเนลสัน (Pearson & Nelson, 1997: 12-13) ได้อธิบายไว้ว่า การสื่อสารภายในตนเองเป็นกระบวนการในการสร้างความเข้าใจและการรับรู้ความหมายของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นก่อน และเกิดขึ้นระหว่างการสื่อสารประเภทอื่น โดยรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง การแก้ไขความขัดแย้งภายในบุคคล การวางแผนอนาคต การประเมินตนเอง และการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่น ซึ่งกิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น ทำให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาตนเองและบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

กระบวนการของการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหาทั้งที่เป็นปัญหาส่วนตัวและปัญหาของกลุ่ม นำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันซึ่งก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยต่อยอดโดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางวิชาชีพนิเทศศาสตร์ เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่าการใช้กิจกรรมดังกล่าวเพื่อสนับสนุนเนื้อหาเฉพาะด้านจริยธรรมทางวิชาชีพจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพภายในเกี่ยวกับทัศนคติด้านจริยธรรมทางวิชาชีพของผู้เรียนได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ดวงสมร จันทับ. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้การใช้บทบาทสมมติและการเล่านิทานที่มีต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ปองปรารณ สุนทรเกษข. (2553). หลักการและทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. (เอกสารอัดสำเนา).
- พีรธัญญ์ พิษิตรุจโชติ. (2553). การพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออก โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนระดับชั้น ปวช.1/14 พณิชยการ ในรายวิชาการขาย 1 ภาคเรียนที่ 2/2553. รายงานการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสันติราษฎร์บริหารธุรกิจ. (เอกสารอัดสำเนา).
- วันเพ็ญ สุมนาพันธุ์. (2545). ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมร ปาโท. (2545). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารและวิธีการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร-มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธาทิพย์ แสนเดช. (2542). การใช้วิธีการสอนแบบบทบาทสมมติร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิตเพื่อพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนที่มีลักษณะต่างกัน ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

Griffin, E. (1991). **A first look at communication theory. USA.: McGraw-Hill.**

Pearson, J.C. & Nelson, P.E. (1997). An introduction to human communication: understanding & sharing. (7th ed.). Boston: McGraw-Hill.

Verderber, R. F., & Verderber, K. S. (2002). **Communicate! (10th ed.)**. Belmont, California : Wadsworth/Thomson Learning.

LPRU JOURNAL